

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

“Затверджено”
Заступник ректора

Проф. І.П.Гладкий

“ ___ ” _____ 2012 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з дисципліни: **«Фінанси підприємств»**
(за вимогами кредитно-модульної системи)
для галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво»
напряму підготовки 6.030504 – «Економіка підприємства»

Робоча програма складена к.е.н., асистентом кафедри економіки підприємства Демченко Н.В. на основі освітньо-професійної програми для галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напряму підготовки 6.030504 – «Економіка підприємства», освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр та навчального плану прийому 2009 року.

Рецензент
доцент кафедри економіки підприємства,
к.е.н., доц.

О.М. Шершенюк

Робоча навчальна програма розглянута на засіданні кафедри економіки підприємства (протокол № від «__» _____ 201_ р.)

Завідувач кафедрою
економіки підприємства, д.е.н., проф.

І.А. Дмитрієв

Схвалено Радою (методичною комісією) ФУБ
Протокол № __ від " __ " _____ 201_ р.

Голова Ради (методичної комісії)
факультету управління та бізнесу, д.е.н., проф.

І.А. Дмитрієв

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(системний змістовий модуль)

1 Опис навчальної дисципліни

«Фінанси підприємств»

Характеристика обсягів підготовки	Характеристика лекційного потоку	Характеристика навчального процесу
Загальний обсяг – 2 кредити	Галузь знань: 0305 «Економіка та підприємництво»	Навчальний курс – циклу нормативних навчальних дисциплін підготовки бакалаврів
Усього годин – 72	Напрямок підготовки – «Економіка підприємства» за професійною спрямованістю на спец. «Економіка підприємства»	Рік підготовки 4-й
Усього блоків змістових модулів – 2		Семестр навчання 8-й
Один блок змістових модулів – 35 – 37 годин	Освітньо - кваліфікаційний рівень – бакалавр.	Кількість лекційних годин – 17
Усього змістових модулів – 13	Кількість навчальних груп в потоці – 2	Практичні і семінарські заняття, годин – 17
Один змістовий модуль годин 4 – 6	Лектор, відповідальний за курс – к.е.н., асистент Демченко Наталія Володимирівна	Самостійна робота, годин – 38
Всього аудиторних годин на тиждень – 2 години, (1 лекція, 1 практичне заняття).		Поточний контроль: модульна контрольна робота) Підсумковий контроль (види контролю: 8-й семестр - інтегрований залік).

2 Мета та завдання

Навчальна дисципліна «Фінанси підприємств» відноситься до циклу вибіркових навчальних дисциплін підготовки галузі знань 0305 – «Економіка і підприємництво», напрямку підготовки 6.030504 – «Економіка підприємства», освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр.

Предметом навчальної дисципліни є система економічних відносин, що виникають в процесі формування і розподілу грошових надходжень, створення і використання грошових фондів підприємств.

Метою викладання дисципліни є вивчення сукупності фінансових відносин як специфічної форми суспільних відносин, підсистеми економічного базису, а також отримання студентами базових знань з питань теорії та практики фінансових відносин суб'єктів господарювання.

Після вивчення дисципліни майбутній бакалавр повинен

Знати:

- суть фінансів, їх роль і функції;
- принципи побудови та основні ланки фінансово-кредитної системи;
- організацію фінансової роботи на підприємстві
- діючі положення про здійснення розрахункових операцій в готівковій та безготівковій формах;
- систему платежів до бюджету та цільових фондів;
- суть та функції податків, види податків, податкову систему України, порядок нарахування та сплати основних видів податків;
- технологію проведення фінансових розрахунків та визначення фінансових результатів у суб'єктів господарювання;
- вимоги щодо руху виробничих фондів підприємства, фінансове планування та прогнозування;
- аналіз фінансової діяльності господарюючих суб'єктів.
- принципи розподілу і використання прибутку на підприємстві;

Вміти:

- розраховувати загальні витрати підприємства;
- розраховувати балансовий і чистий прибуток підприємства;
- визначати беззбитковий об'єм виробництва продукції (визначати точку беззбитковості виробництва і реалізації продукції);
- розраховувати суму амортизаційних відрахувань як для цілей оподаткування, так і з позиції бухгалтерського обліку;
- визначати ефективність використання основних коштів підприємства;
- визначати потреби підприємства в оборотних коштах на підставі процедури нормування оборотних коштів;
- визначати ефективність використання оборотних коштів підприємства;
- проводити оцінку фінансового стану підприємства на базі розрахунку коефіцієнтів рентабельності, платоспроможності, фінансової стійкості і ділової активності.

Мати уявлення. В умовах становлення фінансових ринкових відносин необхідно підвищити рівень знань і відповідно підготовку спеціалістів у цих питаннях. Майбутні фахівці повинні вміти об'єктивно оцінювати економічні процеси, що відбуваються в суспільстві: розуміти суть і тенденції розвитку фінансових відносин і їхніх особливостей у фінансовій сфері, а також у сфері міжнародних фінансів, фінансів господарських одиниць; уміти розробляти і вирішувати актуальні питання теорії і практики формування фінансової політики підприємства.

Проведення практичних занять та організація самостійної роботи студентів забезпечує формування необхідних вмінь та уявлень про теоретичні положення та практичні підходи до аналізу фінансів підприємств.

3 Зміст навчальної програми

Вступ

Навчальна дисципліна «Фінанси підприємств» читається для галузі знань 0305 – «Економіка і підприємництво», напряму підготовки 6.030504 – «Економіка підприємства».

Загальний обсяг дисципліни становить 2 кредити (72 год.), відповідно до чого структура дисципліни складається з наступних елементів: загальна кількість блоків змістових модулів – 2 (один блок змістових модулів – 35 – 37 год.); усього змістових модулів – 13 (один змістовий модуль – 4 – 6 год.).

Зміст дисципліни враховує знання студента попередніх предметів – «Економічна теорія», «Мікроекономіка», «Гроші та кредит», «Фінанси», «Економіка підприємства». У подальшому, отримані знання з дисципліни, будуть використані при вивченні таких дисциплін, як «Інвестування», «Планування і контроль на підприємстві», «Проектний аналіз» курсовому та дипломному проектуванні.

Формування системи знань студентів з дисципліни «Фінанси підприємств» здійснюється шляхом проведення лекцій у їх сполученні з СРС. Самостійна робота студентів здійснюється в поза аудиторний час та складається з вивчення літературних джерел, матеріалу лекцій та практичних занять, виконання практичних завдань.

Поточний контроль здійснюється на лекціях у формі опитування; на практичних заняттях - опитування, діалогу, групового обговорення тематичних питань, самостійної роботи; модульний контроль – модульна контрольна робота.

Остаточний контроль з дисципліни – інтегрований залік.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення модульного контролю за допомогою модульних завдань у час окремого розкладу занять.

Блок змістових модулів (розділ) №1.

Суть, функції фінансів, моделі фінансових відносин у суспільстві, фінансовий механізм

Змістовий модуль 1. Сутність, функції й організація фінансів підприємств.

Сутність фінансів підприємств. Функції фінансів підприємств. Принципи організації фінансів підприємств. Організація фінансової роботи на підприємстві. Механізм державно-го та ринкового регулювання фінансів підприємств.

Змістовий модуль 2. Фінансові ресурси підприємства і джерела їх утворення.

Поняття, склад та принципи формування фінансових ресурсів підприємства. Поняття, склад та структура власних фінансових ресурсів підприємства. Джерела формування власних фінансових ресурсів підприємства. Поняття, склад та структура позикових фінансових ресурсів підприємства. Самофінансування підприємств.

Змістовий модуль 3. Грошові надходження підприємств.

Класифікація та характеристика грошових надходжень. Виручка від реалізації продукції. Порядок формування та види прибутку підприємства. Формування та розподіл валового і чистого доходу. Доходи від фінансово-інвестиційної та іншої діяльності. Бюджетні дотації, субвенції. Страхові відшкодування.

Змістовий модуль 4. Організація грошових розрахунків підприємств.

Сутність грошових розрахунків підприємств та принципи їх організації. Види банківських рахунків та порядок їх відкриття. Види безготівкових розрахунків та порядок

здійснення. Готівкові розрахунки. Розрахунково-платіжна дисципліна та її вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств.

Змістовий модуль 5. Система оподаткування підприємств.

Сутність непрямих податків та їх вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств. Акцизний збір: сутність, особливості розрахунку та внесення до бюджету.

Змістовий модуль 6. СРС.

Основні питання: організація фінансів підприємств різних форм власності; завдання та планування фінансової роботи; принципи організації грошових розрахунків підприємств; розрахунки чеками, акредитивами, вимогами-дорученнями; безготівкові розрахунки; ПДВ; оподаткування прибутку підприємства, оподаткування доходів фізичних осіб.

Модульний контроль за змістовими модулями 1-6 (заліковий модуль №1) здійснюється у формі модульної контрольної роботи.

Блок змістових модулів (розділ) №2. **Фінансово-кредитне забезпечення діяльності підприємств**

Змістовий модуль 7. Кредитування підприємств.

Класифікація прямого кредитування. Умови та порядок отримання банківського кредиту. Характеристика банківських кредитних послуг.

Змістовий модуль 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів.

Капітальні вкладення: сутність і структура. Джерела відтворення основних засобів. Документальне оформлення фінансування капітальних вкладень. Порядок фінансування та кредитування капітальних вкладень. Фінансування ремонту основних засобів, види ремонту.

Змістовий модуль 9. Оборотні активи підприємства, їх організація, нормування та використання.

Економічна суть активів. Сутність, значення та класифікація оборотних активів підприємства. Необхідність і способи визначення потреби в оборотних активах. Види та оцінка оборотних активів. Джерела формування оборотних активів підприємства. Оцінка ефективності використання обігових активів.

Змістовий модуль 10. Оцінка фінансового стану підприємства.

Поняття оцінки фінансового стану підприємства, її необхідність та значення. Методи діагностики фінансового стану. Показники ліквідності та платоспроможності підприємства. Показники фінансової стійкості.

Змістовий модуль 11. Фінансове планування на підприємстві.

Сутність та методи розробки фінансового плану підприємства. Перспективне фінансове планування. Поточне фінансове планування. Зміст та значення оперативних фінансових планів.

Змістовий модуль 12. Фінансова санація та банкрутство.

Фінансова криза на підприємстві, її симптоми та фактори виникнення. Процедура банкрутства. Ліквідаційна процедура. Санація: економічна сутність та інструмент протидії банкрутства.

Змістовий модуль 13. СРС.

Основні питання: банківський кредит, контроль банком за погашенням кредиту; розрахунки за капітальне будівництво; нормування власних оборотних активів; сутність фінансового стану; показники використання оборотних активів; санація і реструктуризація підприємств; порядок проведення санації.

Модульний контроль за змістовими модулями 7-13 (заліковий модуль №2) здійснюється у формі модульної контрольної роботи.

Заключення

Особливості вивчення дисципліни «Фінанси підприємств» визначається тим, що у фінансовій системі держави визначальною її ланкою є фінанси підприємств, оскільки вони функціонують в сфері суспільного виробництва, в якій створюються матеріальні блага і національний дохід. Використання фінансів дає можливість підприємствам сфери матеріального виробництва забезпечити безперервність процесу відтворення, вирішення виробничих, економічних та соціальних завдань, формування централізованих і децентралізованих грошових фондів держави.

Знання й уміння, отримані в результаті вивчення навчального курсу будуть використовуватися в подальшому при вивченні дисциплін «Планування і контроль на підприємстві», «Інвестування», «Проектний аналіз». Актуальність вивчення дисципліни «Фінанси підприємств» обумовлена необхідністю підготовки фахівців до планування, організації й здійснення самостійної науково-методичної роботи в галузі фінансів підприємств при проведенні курсового та дипломного проектування.

4. Розподіл тем занять (за годинами та кредитами)

Перелік та назви змістовних модулів	Загалом на змістовий модуль, год/кредит	Лекцій	Прак. робіт	СРС
Блок змістових модулів №1. Фінансова оцінка ресурсів та результатів діяльності, розрахункові і податкові відносини підприємств				
Змістовий модуль 1. Сутність, функції й організація фінансів підприємств	6/ 0,17	2	2	2
Змістовий модуль 2. Фінансові ресурси підприємства і джерела їх утворення	5/ 0,14	2	2	1
Змістовий модуль 3. Грошові надходження підприємств	6/ 0,17	2	2	2
Змістовий модуль 4. Організація грошових розрахунків підприємств	6/ 0,17	1	1	4
Змістовий модуль 5. Система оподаткування підприємств	6/ 0,17	1	1	4
Змістовий модуль 6. СРС. Основні питання.	6/ 0,17			6
Блок змістових модулів №2 Фінансово-кредитне забезпечення діяльності підприємств				
Змістовий модуль 7. Кредитування підприємств	4/ 0,11	1	1	2
Змістовий модуль 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів	5/ 0,14	2	2	1
Змістовий модуль 9. Оборотні активи підприємства, їх організація, нормування та використання	4/ 0,11	2	1	1
Змістовий модуль 10. Оцінка фінансового стану підприємства	6/ 0,17	2	2	2
Змістовий модуль 11. Фінансове планування на підприємстві	6/ 0,17	1	2	3
Змістовий модуль 12. Фінансова санація та банкрутство	6/ 0,17	1	1	4
Змістовий модуль 13. СРС. Основні питання.	6/ 0,17			6
Інтегрований іспит				
ЗАГАЛОМ	72 / 2	17	17	38

5. Система оцінювання навчання студента (залікові модулі)

Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	Обсяг витрат студента (кредитів)	Форма контролю	Шкала оцінювання знань студента (бали)
Перший заліковий модуль за змістовими модулями 1-6	35	1,0	Комплексні модульні роботи	(1...100)
Другий заліковий модуль за змістовими модулями 7-13	37	1,0	Комплексні модульні роботи	(1...100)
Інтегрований залік				
ЗАГАЛОМ	72	2		

6. Види, форми та методи навчання

Лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота студентів згідно табл. 4 «Розподіл змістових модулів», табл. 6. Тематика (план) практичних занять.

Тематика (план) практичних занять

Номер практичної роботи	Тема практичного заняття	Обсяг аудиторних годин
1	Сутність, функції й організація фінансів підприємств. Сутність фінансів підприємств. Функції фінансів підприємств. Принципи організації фінансів підприємств. Організація фінансової роботи на підприємстві. Механізм державного та ринкового регулювання фінансів підприємств.	1
2	Фінансові ресурси підприємства і джерела їх утворення. Поняття, склад та принципи формування фінансових ресурсів підприємства. Поняття, склад та структура власних фінансових ресурсів підприємства. Джерела формування власних фінансових ресурсів підприємства. Поняття, склад та структура позикових фінансових ресурсів підприємства. Самофінансування підприємств.	2
3	Грошові надходження підприємств. Класифікація та характеристика грошових надходжень. Виручка від реалізації продукції. Порядок формування та види прибутку підприємства. Формування та розподіл валового і чистого доходу. Доходи від фінансово-інвестиційної та іншої діяльності. Бюджетні дотації, субвенції. Страхові відшкодування.	2
4	Організація грошових розрахунків підприємств. Сутність грошових розрахунків підприємств та принципи їх організації. Види банківських рахунків та порядок їх відкриття. Види безготівкових розрахунків та порядок здійснення. Готівкові розрахунки. Розрахунково-платіжна дисципліна та її вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств.	1
4	Система оподаткування підприємств. Сутність непрямих податків та їх вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств. Акцизний збір: сутність, особливості розрахунку та внесення до бюджету.	1
5	Кредитування підприємств. Необхідність та сутність кредитування підприємств. Класифікація прямого кредитування. Умови та порядок отримання банківського кредиту. Характеристика банківських послуг.	1
6	Фінансове забезпечення відтворення основних засобів. Капітальні вкладення: сутність і структура. Джерела відтворення основних засобів. Документальне оформлення фінансування капітальних вкладень. Поряд-	2

Номер практичної роботи	Тема практичного заняття	Обсяг аудиторних годин
	док фінансування та кредитування капітальних вкладень. Фінансування ремонту основних засобів. Види ремонту.	
7	Оборотні активи підприємства, їх організація, нормування та використання. Економічна суть активів. Сутність, значення та класифікація оборотних активів підприємства. Необхідність і способи визначення потреби в оборотних активах. Види та оцінка оборотних активів. Джерела формування оборотних активів підприємства. Оцінка ефективності використання обігових активів.	2
8	Оцінка фінансового стану підприємства. Поняття оцінки фінансового стану підприємства, її необхідність та значення. Методи діагностики фінансового стану. Показники ліквідності та платоспроможності підприємства. Показники фінансової стійкості.	2
9	Фінансове планування на підприємстві. Сутність та методи розробки фінансового плану підприємства. Перспективне фінансове планування. Поточне фінансове планування. Зміст та значення оперативних фінансових планів.	1
9	Фінансова санація та банкрутство. Фінансова криза на підприємстві, її симптоми та фактори виникнення. Процедура банкрутства. Ліквідаційна процедура. Санація: економічна сутність.	1
Разом		17

7 Система оцінки знань студентів і шкала оцінок*

Оцінка в балах	Оцінка за нац. шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	A	"Відмінно" - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані , якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
80-89	Добре	B	"Дуже добре" - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
75-79		C	"Добре" - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо , усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками
67-74	Задовільно	D	"Задовільно" - теоретичний зміст курсу освоєний частково , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки

60-66		Е	"Посередньо" - теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , багато передбачені програмою навчання навчальні завдання не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального
35-59	Незадовільно	FX	"Умовно незадовільно" - теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
1-34		F	"Безумовно незадовільно" - теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значимого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом).

**Примітка. Згідно з наказом МОН України від 30.12.05 р. № 774 підсумкова оцінка знань з навчальної дисципліни визначається як середньозважена результатів засвоєння окремих залікових модулів в інтервалі (1... 100) балів. Розрахунок здійснюється за формулою*

$$B_{д} = \alpha_1 \cdot B_1 + \alpha_2 \cdot B_2 + \dots + \alpha_n \cdot B_n,$$

де B_i – кількість балів за рівень знань студента i -го залікового модуля;

α_i - коефіцієнт вагомості кожного залікового модуля.

Підсумкова оцінка трудовитрат студента за освоєння змісту навчальної дисципліни $K_{д}$ визначається як арифметична сума кредитів за всіма заліковими модулями, що засвоєні (K_i):

$$K_{д} = \sum_{i=1}^N K_i,$$

де $i = 1 \dots N$ - кількість залікових модулів;

K_i - трудовитрати (в кредитах) на засвоєння залікового модуля.

8. Методичне забезпечення

1.Робоча навчальна програма з дисципліни: «Фінанси підприємств» (за вимогами кредитно-модульної системи) за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//portal.khadi.kharkov.ua/](http://portal.khadi.kharkov.ua/)

2.Робочий план з дисципліни «Фінанси підприємств» (за вимогами кредитно-модульної системи) за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//portal.khadi.kharkov.ua/](http://portal.khadi.kharkov.ua/)

3. Матеріали комп'ютерних презентацій лекційного курсу «Фінанси підприємств» для студентів напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» з використання мультимедійних засобів («Light pro»).

9 Література, рекомендована для самостійної роботи студентів

Законодавчі акти

1. Закон України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» № 2181 - III від 21.12.00 р.

2. Закон України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» № 400/97 – 60 від 26.06.97// Відомості ВРУ. – 1997. - №37.
3. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств”, в редакції, затвердженій ВРУ від 22.05.97 р.
4. Інструкція НБУ “Про відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті”, затверджена постановою Правління НБУ №146 від 14.04.2000р.
5. Інструкція про організацію роботи по готівковому обігу установами банків України. Затверджена Постановою Правління НБУ №69 від 19.02.2001р.

Основна

1. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств : навч. посібн. для самот. вивчення дисципліни / Г.М. Азаренкова, Т.М. Журавель, Р.М. Михайленко. - 3-те вид., випр. і доп. - К. : Знання-Прес, 2009. - 299 с.
2. Аранчій В.І. Фінанси підприємств. навчальний посібник. – К.: ВД "Професіонал", 2004. -304 с.
3. Гриньова В.М. Коюда В.О. Фінанси підприємств: Навч. посібник.- 2-ге вид. – К.: Знання-Прес, 2004. – 424с.
4. Зятковський І.В. Фінанси підприємств. Навч. пос. – К.: Кондор, 2003. – 312 с.
5. Кудряшов В.П. Фінанси : навч. пос./В.П. Кудряшов.-Херсон: Олді-плюс, 2006.- 352 с.
6. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник. – К.: Центр навч. літератури, 2003. – 312 с.
7. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. – К.: Ельга, Ніка-центр, 2002. – 360 с.
8. Фінанси підприємств: Підручник / за ред. Поддєрьогіна А.М., - 5-те вид. –К.: КНЕУ, 2004.- 546 с.
9. Фінанси підприємств. Навч.-метод. посібник для самот. вивч. дисц. / Л.Д. Буряк. – К.:КНЕУ, 2003. – 165 с.
10. Фінанси підприємств: тести, задачі, методичні рекомендації: Навч. посібник / За ред В.З. Потій. – К.: КНЕУ, 2005. – 244 с.
11. Фінанси підприємств: Підручник/ С.М. Онисько, П.М. Марич. - 2-е вид., випр. і доп. - Львів: Магнолія Плюс, 2006. - 367 с.

Додаткова

Блок змістових модулів №1

1. Кірейцев Г.Г. Фінанси підприємств. – К.: Вира – Р, 2002. – 280 с.
2. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. – К.: КНЕУ, 2003. – 554с.

Блок змістових модулів №2

1. Гриньова В.М., Коюда В.О. Фінанси підприємств в схемах: навчальний посібник. – Х.: ІНЖЕК, 2003. 192с.
2. Цал-Цалко Ю.С., Фінансова звітність підприємств та його аналіз. Навчальний посібник. – К., 2002. – 631 с.
3. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для студ. вуз./ О.С. Філімоненков; О.С. Філімоненко. - 2-е вид., перероб. і доп.. - К.: Кондор, 2007. - 400 с.

Розробив

асистент кафедри економіки підприємства _____ Н.В.Демченко